EU- ja kauppapolitiikka
Janica Ylikarjula

9.11.2020

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle
U 55/2020 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle neuvotteluista EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa

Elinkeinoelämän näkökulmasta EU:n ja Ison-Britannian tulevasta suhteesta neuvoteltaessa punaisena lankana on ollut **tavoitella mahdollisimman vähän muutoksia nykytilanteeseen**. Euroopan yhtenäisyys ja vahva, laaja sisämarkkina ovat olleet suomalaisen elinkeinoelämän ensisijaiset pyrkimykset neuvotteluissa. Britannia päätti kuitenkin jo hyvin aikaisessa vaiheessa jättäytyä pois EU:n yhteisiltä sisämarkkinoilta ja tulliliitosta. Tämä tarkoittaa **väistämättä hyvin paljon etäisempää kauppasuhdetta nykyiseen verrattuna**.

Kolmesta suurimmasta periaatteellisesta kiistakysymyksestä: tasapuolisista toimintaedellytyksistä, kalastuksesta sekä sopimuksen täytäntöönpanosta ja riitojenratkaisusta, yrityksiä koskettaa suoraan eniten tasapuolinen kilpailutilanne. Vaikka Britannia on tärkeä kumppani, se on myös kilpailija, joka sijaitsee maantieteellisesti lähellä ja jonka kanssa taloudet ovat tiivisti linkittyneet yhteen. Reilusta kilpailutilanteesta on pidettävä kiinni.

On mahdollista, että Britannia jäädessään EU:n sisämarkkinoiden ja sen sääntelyn ulkopuolelle haastaa EU:n yritysmyönteisemmällä lainsäädännöllä. Suomen tulee toimia niin, että EU:n päätöksenteossa huomioidaan toimintaympäristön muutokset ja että EU:ssa kasvu, työllisyys ja investoinnit asetetaan etusijalle.

Kolmen erityisen vaikean kiistakysymyksen lisäksi on iso joukko muita neuvottelukohteita. Näissäkin on **edelleen tavoiteltava mahdollisimman kunnianhimoista vapaakauppasopimusta**, jolla minimoitaisiin kaupanesteiden ja hallinnollisen taakan kasvua niin tuotteissa kuin palveluissa.

Yrityksille erittäin tärkeä henkilötietojen siirto EU:n ja Ison-Britannian välillä on myös arvioinnin kohteena brexitin toteutumisen vuoksi, vaikka asia ei olekaan suoraan osa uuden suhteen neuvotteluita. Euroopan komissio arvioi Britanniaa koskevaa tietosuojan riittävää tasoa. Päätös pitäisi saada pikaisesti aikaan, jotta tietoja olisi mahdollista siirtää jatkossa sen perusteella.

Laihan kauppasopimuksenkin saavuttaminen olisi tärkeää taloudellisesti, mutta se helpottaisi yhteistyötä myös jatkossa. Kumppanuuden merkitys

korostuu entisestään, kun geopoliittiset jännitteet maailmalla lisääntyvät ja Yhdysvaltojen ja Kiinan valtataistelu luo uusia haasteita myös suomalaisyrityksille.

Koska aika käy vähiin, **sopimuksen saavuttaminen edellyttää poliittista tahtoa ja pragmaattisuutta sekä kompromissihalua molemmilta neuvotteluosapuolilta**.

Sisämarkkinoiden purkautuessa **kaupankäyntiin tulee lisää byrokratiaa ja se kallistuu. Lisäksi vuodenvaihteessa nähdään ylimenovaiheesta johtuvia viivästyksiä ja keskeytyksiä kaupankäynnissä**.

Britannia tekee EU-lainsäädännöstä kotimaista sääntelyä. On kuitenkin todennäköistä, että ajan myötä maan lainsäädäntö eriytyy EU-sääntelystä. Nykyisin juuri **sääntely-ympäristön erot aiheuttavat vaikeimpia kaupanesteitä**, jotka johtuvat erilaisista teknisistä vaatimuksista, määräyksistä ja standardeista.

Britannian EU-erolla on vaikutuksia myös EU:n harjoittamaan politiikkaan. **Välittömiä talousvaikutuksia suurempi tappio brexitistä onkin suomalaisen elinkeinoelämän näkökulmasta samanmielisen kumppanin menettäminen** useissa Euroopan unioniin liittyvissä asioissa. Britannia on ollut usein Suomen kanssa samoilla linjoilla, kun se on korostanut avointa markkinataloutta, kilpailukykyä ja parempaa sääntelyä. Tilanne haastaa Suomen EU-edunvalvonnan.

Varautumista kauppasopimuksettomaan tilanteeseen on tehtävä myös julkisen sektorin puolella ja esimerkiksi välttämättömät liikenneyhteydet on turvattava.

Yritysten toimintaympäristön vakauden ja ennustettavuuden näkökulmasta brexit-prosessi on ollut tyrmistyttävä. Erilaisia määräaikoja on tullut ja mennyt ja niihin liittyvät päätökset on tehty aina viime hetkellä. Tällaisessa monimutkaisessa ja ennustamattomassa prosessissa, joka vielä tapahtuu samaan aikaan koronakriisin aikana, yritysten varautuminen on äärimmäisen vaikeaa, erityisesti pk-yritysten osalta. Kaikkiin vaikutuksiin ei voi edes valmistautua. **Onkin välttämätöntä, että viestintää yrityskenttään lisätään ja kerrotaan muutoksista, jotka ovat joka tapauksessa tapahtumassa ensi vuoden alussa.**

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Janica Ylikarjula
Johtava asiantuntija